

Partiprogram 1897

Partiprogram 1911

Partiprogram 1920

Partiprogram 1944

Partiprogram 1960

Partiprogram 1975

Partiprogram 1990

Partiprogram 2001

Partiprogram 2013 Framtidskontraktet

Politiska prioriteringar och riktlinjer-Trygghet i en ny tid 2017

Kongressvalda partiordföranden

1907–1925 Hjalmar Branting

1925–1946 Per-Albin Hansson

1946–1969 Tage Erlander

1969–1986 Olof Palme

1986–1996 Ingvar Carlsson

1996–2007 Göran Persson

2007–2011 Mona Sahlin

2011–2012 Håkan Juholt

2012-Stefan Löfven

1931 **Ådalen**, arbetare dog och skadades. Efter händelsen tillsattes en kommission som kom fram till att militär en inte hade begått något större fel! Kommissionen konstaterar dock att militären var mest lämpad att sätt in först när det gällde att bekämpa öppet beväpnade motståndare...

Totalt utdömdes 3451 dagars straff- arbete eller husarrest till de inblandade. 21 av dem gällde officerarna, 3 430 av dem gällde arbetarna!

Folkhemsepoken

1925 valdes Per-Albin Hansson till partiledare

Med Per Albins formuleringar om folkhemmet hade den nya socialdemokratin tagit form

Det var gemenskapen som betonades. Det krävdes jämlikhet och solidaritet för att de många skulle få njuta av den frihet som de få välbeställda alltid hade haft.

Keynes och arbetslösheten

Den brittiske, socialliberale nationalekonomen John Maynard Keynes presenterade 1929 en lösning. Han hävdade arbetslösheten i själva verket berodde på att efterfrågan var för liten. Om man i det läget sänkte löner och aktivitet i ekonomin skulle problemen i själva verket förvärras, arbetslösheten skulle stiga. Staten borde istället via budgeten stimulera efterfrågan genom bidrag, offentliga arbeten och investeringar – främst i byggande. Liknande idéer framfördes i USA bland de som kom att bli rådgivare till president Roosevelt och i Sverige bland ekonomerna inom den så kallade Stockholmsskolan.

1932 Fackföreningarna hjälper Socialdemokratiska arbetarepartiet till makten

Ernst Wigforss

Han var finansminister 1925–1926, 1932–1936 samt 1936–1949.

Ernst Wigforss tog tidigt ställning för en politik som stimulerade efterfrågan och började arbeta utifrån en sådan som finansminister. Den låg till grund för en krisuppgörelse 1933 som innebar både sysselsättningsinsatser och stöd till jordbruket. Uppgårelsen träffades med Bondeförbundet, som gått framåt i valet 1932 tillsammans med Socialdemokrater

Lite förenklat kan man säga att Wigforss bedrev en ekonomisk politik som gjorde de kommande socialpolitiska reformer möjliga eftersom fler kom i arbete och tillväxten kom igång. Liberalerna var splittrade i sin inställning till den nya ekonomiska politiken och högern isolerades i sitt negativa motstånd

Utvandrarlandet blir invandrarland

Fram till 1920-talet hade utvandringen av fattiga från Sverige varit mycket omfattande. På 1930-talet svängde detta om, till följd av hårda tider i USA och bättre tider i det nya Folkhemssverige. Inför och under andra världskriget skedde en viss flyktinginvandring av judar och politiska flyktingar från nazistkontrollerade delar av Europa – något som väckte kritik bland stora delar av dåtidens svenska höger. Efter andra världskriget hade Sverige en omfattande arbetskraftsinvandring. Framåt 1960-talet räckte inte ens tillskottet av kvinnor som lönebetald arbetskraft räckte för att täcka Sveriges behov. En majoritet av arbetskraftsinvandrarna var finländare och andra nordiska medborgare men det fanns också betydande inslag av invandrare från Italien, dåvarande Jugoslavien, Grekland och Turkiet.

Många stora välfärdsreformer påbörjades under 1930- och 40-talen: ny folkpension, arbetslöshetsförsäkring, förebyggande hälso- och sjukvård, barnbidraget och bostadsbidraget. Man tillsatte också en bostadssocial utredning som arbetade 1933–1947, vars syfte var att kartlägga trångboddheten och utarbeta riktlinjer för fler och sundare bostäder. Idéerna bakom reformerna formulerades till stora delar av Gustav Möller och Alva Myrdal. Reformerna byggde på en idé om välfärden som en social rättighet kopplad till medborgarskapet. Välfärdsreformerna baserades också på tanken om en produktiv socialpolitik. Bättre levnadsförhållanden och förebyggande insatser skulle leda till bättre hälsa, minskade sociala problem och bana väg för en bättre ekonomisk utveckling. Alla dessa åtgärder blev en del av den svenska modellen.

Saltsjöbadsandan

Saltsjöbadsavtalet var ett historiskt avtal som ingicks 1938 mellan SAF och LO om reglerna för avtal på arbetsmarknadsområdet. 1920-talet och början av 1930-talet hade kännetecknats av stor oro både inom politiken och på arbetsmarknaden. Politisk stabilitet uppnåddes genom uppgörelsen (den s.k. kohandeln) mellan Socialdemokraterna och bondeförbundet 1933. På motsvarande sätt nåddes en uppgörelse mellan parterna på arbetsmarknaden 1938. Denna skulle få minst lika stor betydelse som den förra.

Saltsjöbadsavtalet ska ses mot bakgrunden av det lugn som infunnit sig på det politiska området men också som ett resultat av långa förhandlingar och tidigare misslyckade konflikter mellan arbetsgivare och arbetstagare.

1939 Andra världskriget börjar.

I december 1939 bildas en samlingsregering under Per-Albin Hansson där Högerpartiet, Bondeförbundet och Folkpartiet deltog. (De två liberala partierna hade återförenats i Folkpartiet 1934). Per-Albin Hanssons idé om nationell sammanhållning från 1928 framstod nu som i allra högsta grad framsynt och förutseende. Nazister och kommunister isolerades som extrema ”flygelpartier” och möjliga landsförrädare.

Den svenska modellen

Den fulla sysselsättningen spelade en stor roll och arbetsmarknadspolitiken utvecklades genom den så kallade Rehn-Meidner-modellen (som är en del av svenska modellen) på 1960-talet. Den innebar att det skulle bedrivas en aktiv arbetsmarknadspolitik som såg till att utbilda och hålla de arbetslösa i gång i största möjliga utsträckning. Staten skulle ge bidrag till personer och företag som fick sysselsättning genom aktiva insatser. Arbetskraften skulle vara rörlig, flytta till branscher och företag som expanderade och till regioner där efterfrågan var hög. Flyttbidrag blev tidigt ett flitigt använt instrument.

1950-talet Striden om pensionerna

Många äldre hade en låg standard, och levde många gånger på undantag i trånga stugor. När det allmänna tog hand om åldringar var det ofta i form av ålderdomshem där de äldre tvingades sova i stora salar med mycket låg standard. Den ekonomiska ersättningen under ålderdomen, pensionen, var dessutom mycket ojämlig. Tjänstemännen hade genom avtal tillförsäkrat sig en ersättning som stod i förhållande till deras inkomster. Arbetarna hade ofta att nöja sig med enbart statlig folkpension, och hade alltså ingen pension som var kopplat till arbetsinkomst. I takt med att den allmänna levnadsstandarden steg i hela landet, växte också förväntningarna på att lösa pensionärernas ekonomiska villkor. Hela 1950-talet präglades till stor del av försöken att lösa frågan om en allmän tjänstepension, ATP

1950-talet Frågan om svenska atomvapen

Den andra stora politiska frågan på 1950-talet var om Sverige också skulle skaffa sig atomvapen. Sverige hade det tekniska kunnandet och en del såg besparingsmöjligheter i försvarskostnaderna genom atomvapnens avskräckande effekt.

Partiledarbyte 1969

Tage Erlander avgick på partikongressen 1969 efter 23 år som partiordförande och statsminister. Återigen stod partiet inför ett partiledarskifte, denna gång planerat och förberett i god tid jämfört med när Per-Albin Hansson oväntat och hastigt avled 1946. Även denna gång valde partiet generationsskiftet, 1946 hade man valt den då rätt okände Erlander framför veteranen Gustav Möller. Nu föll valet på Olof Palme, Erlanders unge och mångårige medarbetare. Med Palme sökte partiet en ledare i takt med tiden, en som kunde vitalisera partiet i förhållande till de radikala ungdomsgrupperna. De internationella frågorna lyftes fram, solidariteten med tredje världen betonades.

Olof Palme

Palme var socialdemokratisk partiordförande från 1969 och till sin död den 28 februari 1986. Han var statsminister mellan 1969 och 1976 samt mellan 1982 och 1986. Olof Palme var redan under sin livstid en kontroversiell person i borgerliga kretsar och från vänsterns sida. Som partiledare utsattes han för hårda smutskastningskampanjer. Efter 1982 handlade dessa mycket om de sovjetiska ubåtskränkningarna. Palme genomförde under sin regeringstid betydelsefulla reformer av arbetslivet, där medbestämmande och anställningsskydd var de viktigaste. Han stod i spetsen för reformer som skulle öka löntagarnas inflytande på sina arbetsplatser. Under hans andra statsministertid genomfördes också löntagarfonder. Vidare genomfördes under hans tid en rad utbildningsreformer, inte minst den studiesociala förändringen med studiebidrag och studielån bar hans märke. Palme var också en framsynt miljöpolitiker. Tidigt pekade han på det resursslöseri som präglade västvärlden och han manade på för att få en ändrad syn på

konsumtionen av varor och ändliga resurser. Han var en hängiven internationalist, med många uppdrag på den internationella politiska scenen. Han hävdade de små nationernas rätt till självbestämmande. Han mätade fred mellan Iran och Irak i deras krig och han ledde en FN-grupp med uppgift att formulera en strategi för "gemensam säkerhet", en rapport som förebådade det kalla krigets slut.

1970-talets frågor

Den långa perioden av hög ekonomisk tillväxt i Sverige planade ut under 1970-talet. År 1974 inträffar den så kallade oljekrisen när att de oljeproducerande ländernas kartell OPEC drastiskt höjde oljepriset vilket gjorde att hela västvärlden dök ned i en lågkonjunktur. Som ett litet exportberoendeland drabbas Sverige hårt. Under lågkonjunkturen på 1970-talet uppstod också specifika branschkriser inom främst varvs-, teko och stålindustrierna.

Jämställdhetsfrågor

På jämställdhetens område genomfördes 1971 särbeskattningen. Giftnor kvinnor fick ekonomisk självständighet och blev nu beskattade på samma sätt som män. Jämställdheten manifesterades också i att moderskapspenningen från 1955 ersattes av föräldraförsäkringen 1974. Mannen fick nu samma rätt att vara hemma och ta hand om barnen som kvinnan. En rätt som bidrog till att öka männens ansvarstagande för hem och barn.

En annan viktig frihetsreform för kvinnorna var fri abort.

Ny arbetsrätt som påtagligt flyttade fram löntagarnas positioner. Arbetsmiljölagstiftningen skärptes avsevärt. Arbetsgivarnas ansvar för en god arbetsmiljö betonades och det blev exempelvis möjligt för skyddsombuden på arbetsplatsen att stoppa produktionen om han eller hon ansåg att det förelåg fara för liv och hälsa om arbetet fortsatte. Anställningstryggheten förbättrades i och med att lagen om anställningsskydd (LAS) infördes. Dessutom infördes också medbestämmandelagen (MBL) som var tänkt att ge löntagarna större inflytande över

Skola för alla

Ett annat viktigt område för Socialdemokraterna var utbildningssystemet som nu förändrades i grunden. Det gamla systemet med kortvarig folkskola för alla och realskola för några ersattes av den nioårig grundskola för alla genom riksdagsbeslut 1962 och en gymnasieskola för nästan alla 1971. Den högsta utbildningen byggdes ut även om den stora expansionen skulle komma med högskolorna på 1970-talet.

Valnederlaget 1976

Socialdemokraterna förlorade regeringsmakten efter 44 år 1976. En ny ledare för Centerpartiet, Torbjörn Fälldin, förde för första gången in Centerpartiet i ett nära samarbete med Folkpartiet och Moderaterna, som Högerpartiet nu bytt namn till. Regerandet gick dock inte särskilt bra, och det blev fyra borgerliga regeringar på två valperioder. Centern ansågs ha fällt Socialdemokraterna i valet med hjälp av kärnkraftsfrågan. Men kärnkraften kom sedan att skapa motsättningar inom borgerligheten eftersom varken Folkpartiet eller Moderaterna var emot kärnkraften.

Arbetslösheten var jämfört med tidigare hög och statens budgetunderskott växte.

I valet 1982 vann Socialdemokraterna och kom tillbaka i regeringsställning.

Högerpopulism och rasism

Invandrarfientlighet och diskriminering har funnits länge i Sverige. I politiken var dock invandrarfientliga och fascistiska (nazistiska) politiska rörelser obetydliga i Sverige in **på 1980-talet**. Precis som i övriga Europa började en ungdomlig, utomparlamentarisk nynazism spira i Sverige på 1980-talet, med bas i den engelskinspirerade så kallade ”skinnskallekulturen” och ”vit makt”-musiken.

Sverigedemokraterna är dock inte det första flykting och invandrarfientliga partiet i Sveriges riksdag. Under 1991–94 fanns partiet Ny Demokrati i riksdagen. I Ny Demokratis retorik ställdes ”eliten”, främst den politiska ”eliten”, mot ”folket” som inget parti längre ansågs företräda, enligt Ny Demokratis anhängare

1986 Olof Palme mördas

Ingvar Carlsson är partiordförande 1986–1996 och statsminister i två perioder

Krisen under 1990-talet

I början av 1990-talet var ekonomin överhettad och Socialdemokraterna fick problem med att få igenom sina förslag i riksdagen. Regeringen Carlsson tvingades avgå år 1990 för att sedan återkomma. En rad politiska skandaler dök upp och drevjournalistiken föddes på allvar. Valet 1991 resulterade i en borgerlig fyrpartiregering som dock var i minoritet och behövde stöd från det invandrar- och främlingsfientliga Ny Demokrati för att få igenom sin politik i riksdagen.

Den starka konjunkturuppgången i slutet av 1980-talet hade dock snabbt förbytts i en ännu kraftigare nedgång under 1990-talets första år, då mer än en halv miljon jobb försvann.

1991 En borgerlig regering vinner valet och

Sjukförsäkringen fick en karensdag,

Löntagarfonderna avskaffades

Sjukersättningen sänktes till 75 procent.

De två extra semesterdagar som införts 1990 togs bort.

1994 S återtar makten men krisen förvärras och S tvingas till hårda nedskärningar för att sanera den Svenskaekonomin. Dessa nedskärningar drabbar den generella välfärden och då i synnerhet vård och omsorg. Avsikten är att få ekonomin i balans för att kunna säkra den svenska välfärdsmodellen på lång sikt.

EU-medlemskapet

Den 1 januari 1995 blev Sverige fullvärdig medlem i EU efter ett ja i folkomröstningen 1994.

Göran Persson, partiordförande och statsminister 1996–2007.

Under Göran Perssons statsministertid skapades ett statsfinansiellt ramverk som syftar till att undvika budgetunderskott och stor statsskuld. Samtidigt genomfördes ett omfattande kunskapslyft där anställda och arbetslösa erbjöds möjlighet att läsa in gymnasiekompetens. Dessutom utökades antalet högskoleplatser kraftigt och nya regionala högskolor startades. Socialdemokraterna gick bakåt i valet 1998 till följd av den hårda budgetsaneringspolitiken. Vänsterpartiet hade dock gått framåt

kraftigt till följd av sin kritik mot densamma. Efter valet inleddes ett budgetsamarbete med Vänster- och Miljöpartiet som skulle pågå i åtta års tid. Göran Perssons ambition var att Sverige skulle bli ett föregångsland för en hållbar utveckling. Staten stimulerade resursbesparande verksamheter på olika sätt. En oljekommission tillsattes med uppgift att hitta lösningar på hur Sverige ska ersätta fossila bränslen som energikälla. Två kärnkraftverk avvecklades och en tämligen omfattande skatteväxling genomfördes, där skatt på energi vägde allt tyngre.

Borglig allians inför valet 2006

Under de kommande åren ökade arbetslösheten igen och en borgerlighet som vädrade morgonluft angrep Socialdemokraterna för att ha svikit den fulla sysselsättningen. Man pekade på de stora grupper som stod utanför den ordinarie arbetsmarknaden oavsett om de var öppet arbetslösa, i arbetsmarknadspolitiska åtgärder, sjukskrivna eller hade sjukersättning. Allt lades samman och benämndes ”utanförskap”. Arbetslösheten var också en av de frågor som avgjorde valet 2006 då Socialdemokraterna förlorade regeringsmakten till en regeringsallians av fyra borgerliga partier. Moderaterna spelade en huvudroll, inte minst genom att lansera sig som ett nytt parti som gått mot mitten och tänkt om i flera viktiga frågor. Moderaterna kallade sig nu ”de nya Moderaterna” och ställde som mål i utsikt: att alla som befann sig i utanförskap skulle ha ett arbete. I samband med valnederlaget meddelade Göran Persson att han skulle avgå som partiledare.

2010 Det främlingsfientliga partiet SD tar plats i Sveriges riksdag . Röstar med "Alliansen" i 90 % av alla frågor och visar sig vara inte bara främlingsfientliga utan också fackföreningsfientliga och mot jämställdhet.

2015 Under det andra halvåret 2015 ökade antalet asylsökande i Sverige dramatiskt, främst utifrån inbördeskrigen i Syrien och Irak, vilket har lett till det största antalet asylsökande genom tiderna, runt 160 000 att jämföra med det tidigare toppåret 1992 på runt 85 000 i samband med Bosnienkonflikten. Eftersom kommuner och myndigheter inte längre sade sig klara av en värdig mottagning av de många asylsökande på så kort tid samtidigt som övriga EU, förutom Tyskland och Österrike, inte visade vilja att ta sin andel av ansvaret så beslutades mot slutet av 2015 om olika åtgärder för att minska antalet asylsökande. År 2015 var också året då världens länder skrev under ett globalt klimatavtal i Paris

Jämställdhetsreformer

Antalet förvärvsarbetande kvinnor tredubblades 1950–1990.

För att kvinnor skulle kunna delta på arbetsmarknaden krävdes en massiv utbyggnad av barnomsorgen.

Vid 1950-talets slut fanns 10–15 000 platser, 1971 runt 90 000 och 1990 ca 400 000.

Behovet av mer arbetskraft drev på i jämställdhetsfrågorna som uppmärksammades på partikongresserna 1960 och 1964 samt blev en stor fråga på extrakongressen 1967 "Ökad jämlikhet"

Det hade blivit uppenbart att tillväxtpolitiken dels inte undanröjt alla gamla klassklyftor, dels skapat en rad nya samhällsproblem. En ny underklass hade växt fram i förorter och stora bostadsområden.

Partiordförande 1925–1946 Per-Albin Hansson

ALVA MYRDAL
Foto AA

Anna Lind mördades 11/92003

Hon var riksdagsledamot 1982–1985 och 1998–2003, miljöminister 1994–1998 samt utrikesminister 1998–2003.

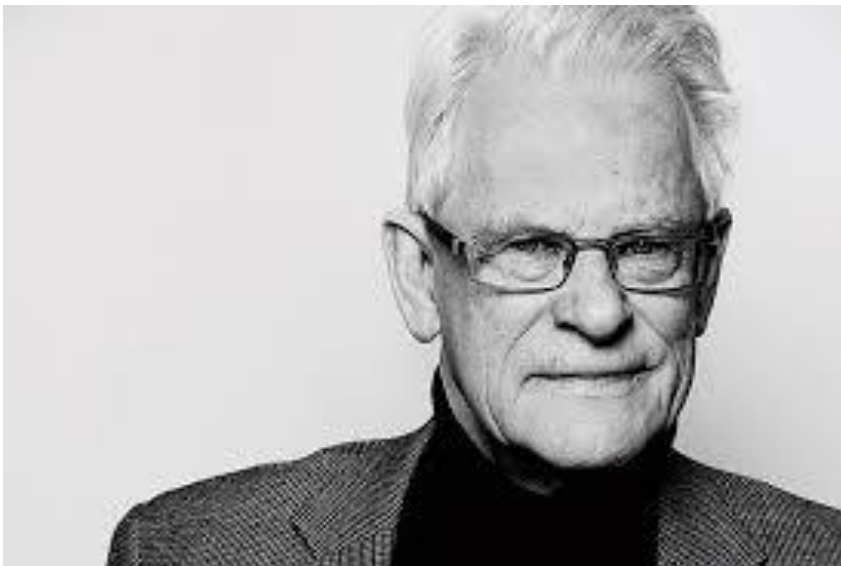
Gustav Möller

Partiordförande 1946–1969 Tage Erlander

Partiordförande 1969–1986 Olof Palme

Partiordförande 1986–1996 Ingvar Carlsson

Partiordförande 1996–2007 Göran Persson

Partiordförande 2007–2011 Mona Sahlin

Partiordförande 2011–2012 Håkan Juholt

Partiordförande 2012-Stefan Löfven

Partisekreterare Lena Rådström Baastad 2016 -